

Bevarandeplan Natura 2000

Smitingen-Härnöklubb SE0710028

Foto: Enetjärn Natur

Namn:	Smitingen-Härnöklubb
Områdeskod:	SE0710028
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	227,9 hektar
Skyddsform:	Naturreservat
Kommun:	Härnösand
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	694529/161448
Karta:	17I 8C 17I 8D 17I 9C 17I 9D
Ägarförhållanden:	Statligt
Uppdaterad:	2018-12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	5
4.1 Allmän områdesbeskrivning	5
4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	8
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	9
7.1 Områdesskydd.....	9
7.2 Skötsel	9
8. BEVARANDESTATUS	9
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	10
10. REFERENSER	10
11. KARTOR	11

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i Natura 2000-nätverket enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns i direktivet ingående naturtyper (tabell 1). Det främsta syftet till utpekandet är förekomsten av Vegetationsklädda havsklippor. På kartan finns naturtyperna redovisade geografiskt för området.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
1220	Perenn vegetation på steniga stränder	4	2
1230	Vegetationsklädda havsklippor	5	2
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	0,3	0,1
8220	Klippvegetation på silikatrikabergssluttningar	51	22
9010*	Västlig taiga	46	20
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ	4	2
91D0*	Skogbevuxen myr	1	0,4

*) = Prioriterad naturtyp

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Smitingen-Härnöklubb är ett mosaikartat skogs- och bergsområde med havsklippor mot öppet hav. På bergen växer i stort sett orörd, gles hållmarkstallskog och runt klubbsjön finns äldre grandominerad skog. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och återställa de naturtyper som legat till grund för utpekandet av området i Natura 2000-nätverket. Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte känt.

I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyper

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
1220, Perenn vegetation på steniga stränder	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen ska bibehållas i minst 4 ha. Intakta zonerings med förekomst av olika vegetationstyper, ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer. Naturlig hydrologisk regim med god vattenkvalitet ska råda.
1230, Vegetationsklädda havsklippor	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 5 hektar. Naturlig dynamik och hydrologisk regim ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer.
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 0,3 hektar. Naturlig hydrologisk regim ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer.
8220, Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 50,5 ha. Naturlig hydrologisk regim ska råda Typiska arter ska ha ej minskande populationer
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 46 ha. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Typiska arter ska ha ej minskande populationer. Mängden död ved ska över tiden utgöra minst 10 % av totalvolymen ved, dock minst 20 m³ per hektar.
9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 4 ha. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda Naturlig hydrologisk regim ska råda Typiska arter ska ha ej minskande populationer
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 1 ha. Naturlig hydrologisk regim och skoglig kontinuitet ska råda Typiska arter ska ha ej minskande populationer

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning.

Natura 2000-området omfattar kustområdet söder om Smitingsviken och den avgränsade bergiga halvön mellan Gånsviken och Smitingsviken på Härnös utsida. Naturaområdet har stort värde för det rörliga friluftslivet. Smitingsvikens klippstränder och långa sandstrand tillhör regionens förnämsta havsbad och området runt Klubbsjön är ett omtyckt strövområde för härnösandsbor. Sandstranden och området kring fritidshuset ingår dock inte inom Natura 2000-området. Området består huvudsakligen av block- och stenstränder samt kuperad bergterräng med i stort sett orörd, gles tallskog. Den högsta punkten är Klubberget 80 meter över havet. Runt Klubbsjön finns äldre, grandominerad skog och i områdets nordliga delar ingår några områden med yngre tallskog, blandskog och hyggen. Klippal, som är ett mindre vanligt trädslag i regionen, finns längs sjöns norra strand och vid Bastuhamn i Gånsviken. Skogen på öarna i Klubbsjön har ett relativt stort inslag av lövträd. På utsidan av Klubberget finns ett stort antal välutbildade tunnelgrottor som förutom att vara ett populärt utflyktsmål även har ett mycket högt naturvetenskapligt värde. Intressanta geologiska formationer finns även söder om Smitingen. För studier av sträckande fågel i havsbandet är Klubberget en lämplig observationspunkt. Kuststräckan är klassad som riksintresse för naturvård.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet

Inom området finns de växter och djur som är vanliga i motsvarande biotoper i regionen. I klippskrevor mot havet växer den för regionen speciella strandtraven (*Cardaminopsis petraea*). En ovanlig art som finns i tre små populationer inom naturreservatet, bl.a. högst uppe på Klubberget, är laven glanstagel (*Bryoria nitidula*). Glanstagel är en s.k. istidsrelikt som sannolikt har funnits kvar i Höga Kusten-området under hela den postglaciala perioden. De enda andra kända lokalerna för glanstagel i landet är Örsjöberget omedelbart väster om naturreservatet samt Hemsön norr om Härnön.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Området med sin varierade natur är idag värdefulla livsmiljöer för många arter och har förutsättning att vara det så länge inte området påverkas negativt av mänskliga aktiviteter/exploatering.

5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

1220, Perenn vegetation på steniga stränder. Steniga stränder med flerårig vegetation på de övre delarna av klapperstensstränder. Många olika vegetationstyper finns ovanför den omedelbara strandzonen. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- God vattenkvalitet.
- Varierad vegetation, beroende på hur exponerad stranden är för vind och vågor. Allt från nästan vegetationsfria stränder närmast havet till strandängsvegetation i de över delarna.
- Intakta zoner med förekomst av olika vegetationstyper.

- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

1230, Vegetationsklädda havsklippor. Havsklippor med gräs- och örtvegetation med en varierande vegetationstäckning beroende bl.a på havets påverkan. På de mest utsatta klipporna finns vegetationsfria klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet och gräsbevuxna klippphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras. Längre inåt landet där klipporna är mer skyddade kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Zonerad och varierad vegetation. Från klippor närmast havet till mer skyddade lägen, där tjockare jordlager kunnat bildas.
- Rikt fågelliv.
- Läge i förhållande till havet, geologi, morfologi och naturgeografiskt läge inverkar på denna mångsidiga naturtyp.
- Måttligt slitage från rörligt friluftsliv.

7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn. Öppna eller mycket glest skogbevuxna myrar med max 25 % trädäckning och näringsfattiga miljöer. Naturtypen domineras av våtmarksarter som vitmossarter, ängsull, vattenklöver, mm.

En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- Hydrologi och hydrokemi bör inte påverkas negativt. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga klimatförändringar.
- Vattenregimen i vattendragen bör vara så naturlig som möjligt.
- Täckningsgraden av botten- fält- busk och trädsikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare.
- De strukturer/formelement som finns på myrarna bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar

8220, Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar, är vanlig i Sverige och kan indelas i ett flertal regionala undergrupper, dess främsta naturvårdsintresse ligger i dess roll som livsmiljö för t.ex. lavar och rovfåglar. Vegetationen är mycket varierande och i de enskilda områdena förekommer vegetationstyper av många olika slag.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- att bergssluttningar med tillhörande vegetation lämnas orörda.
- Opåverkad hydrologi.
- Måttligt slitage från rörligt friluftsliv

9010, Västlig taiga, naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Undergrupper:

Gamla grandominerade skogar, utgör de naturliga skogarnas kärna och omfattar rikligt med grovvuxna träd och murken ved av varierande ålder.

En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- Ostörd hydrologi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.

9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ. Barrskogar eller blandskogar med gran på näringsrika jordar. Lokalerna ligger ofta i låglandet, i dalgångar eller på sluttningar med finsediment och rörligt markvatten. Naturtypen domineras av högrörter och ormbunkar men i torrare partier är lågrörter vanligare.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- Oöverkad hydrologi och hydrokemi
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen

91D0, Skogbevuxen myr. Myrar som är skogbevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen ska vara minst 25 % och högst 70 %. Naturtypen domineras av bl.a. glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossarter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av trädbestånd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar som t.ex. stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Förekomst av substrat för främst mossor och lavar. Exempel på substrat är död ved (högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och nedbrytningsgrad), gamla och grova träd av olika trädslag.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Smitingen-Härnöklubb är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat, vilket innebär att de stora hoten är undanröjda. Slitage från det rörliga friluftslivet utgör ett mindre hot mot området men kan lokalt få stor påverkan. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-områdets naturtyper och arter negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. I övervakningsarbetet är det viktigt att i mån av resurser redovisa hur de globala problemen utvecklas på såväl objekts- som länsnivå. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-området negativt

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
1220, Perenn vegetation på steniga stränder	<ul style="list-style-type: none"> • Övergödning genom ökad pålagring med ruttande alger. • Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen. • Oljeutsläpp och bensinspill från båttrafik • Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet. • Exploatering, t ex i form av bebyggelse och bryggor.
1230, Vegetationsklädda havsklippor	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen är känslig för slitage från t.ex. friluftsliv. • Exploatering som t.ex. Bebyggelse, bryggor etc. • Oljeutsläpp och bensinspill från båttrafik.
7140, Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	<ul style="list-style-type: none"> • Markavvattnande åtgärder liksom dämning som kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet.
8220, Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar	<ul style="list-style-type: none"> • Slitage från tex friluftsliv
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Markexploatering som t.ex. anläggning av bilväg mm.
9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder i anslutning till området.

av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Verksamheter som påverkar hydrologin inom eller i nära anslutning t.ex. grävning och utökning av befintliga vägar
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> • Ingrepp i kringliggande vattenytans hydrologi, eller förändrad vattenregim i ett vattendrag. • Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. En zon på 50 m närmast habitatet undantagen från spridning antas minska hotet.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område.

Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

7.2 Skötsel

Området lämnas i stort sett för fri utveckling där naturliga processer får råda, undantaget löpande åtgärder för att underlätta för besökare och minimera skadorna av det rörliga friluftslivet, exempelvis skyltar och spång. I delar av ungskogspartier med överståndare av tall kan friställning av överståndarna komma att genomföras. I nordväst finns ett mindre parti med yngre tallskog. Här kan åtgärder för att skapa variation i det annars enformiga tallbeståndet komma att genomföras inom ramen för naturreservatets skötselplan. För att främja glanstagel kan försiktig röjning av träd runt arten växtplatser komma att genomföras inom ramen för naturreservatets skötselplan. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 4.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1
Röjning av igenväxningsvegetation för att främja glanstagel.	Vid behov	1
Löpande åtgärder för friluftslivet enl. ovan	Tills vidare	2
Friställning av tallöverståndare i ungskog	Vid behov	2
Skapa variation i ungt tallbestånd	Vid behov	3

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat av mänskliga aktiviteter/exploatering under senare tid.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärderingen av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län, den boreala regionen.

10. Referenser

Guvå. L, 1971, *Naturvårdsinventering i Västernorrlands län. Del 2. Ångermanland: Ådalen.*

Jacobsson. T, 1986, *Vägen ut i Härnösands natur*, Härnösandskommittén.

Jonzon.T, 1977, *Klubbenområdet. Naturvårdsinventering och skötsel förslag*, Länsstyrelsen i Västernorrlands län. 1977:17

Linnarsson. B, Vessberg. L, 1978, *Härnön, från istid till nutid, grottor och andra geomorfologiska bildningar*, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1978:11

Sjöberg. R, 1982, *Grottinventering del III*, Manuskript vid länsstyrelsens naturvårdeenhet.

Sjöberg. R, 1985, *Tunnelgrottor i Västernorrlands län*, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1985:2.

Åman. M-L, 1981, *Bottenfaunan i två sjöar med olika pH och olika alkalinitet*, Biologisk grundutbildning Rapportserie 1981:3 Umeå universitet.

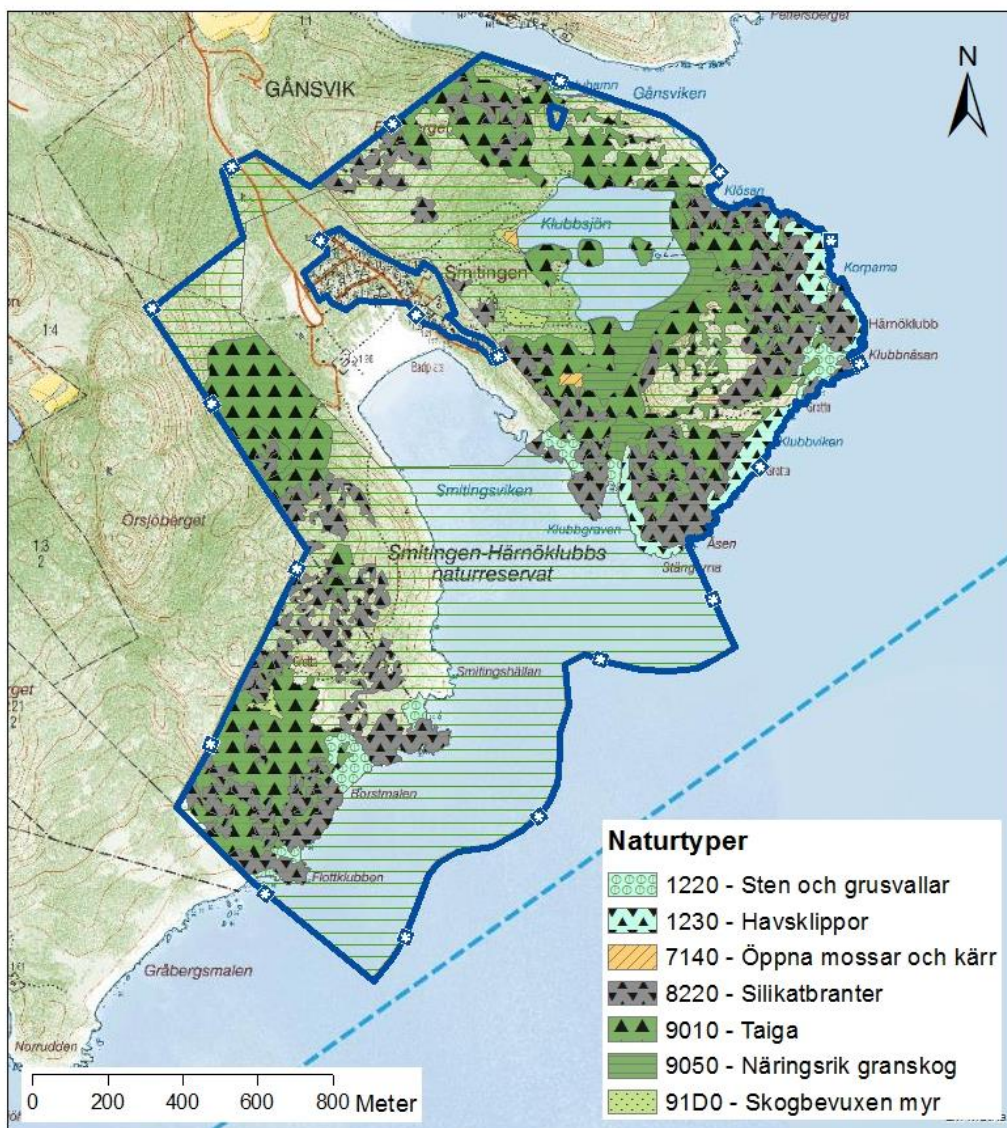
Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypernas utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

Natura 2000

Naturreservat

© Länsstyrelsen Västernorrland

© Lantmäteriet Geodatasamverkan